

Α. ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ ΟΛΟΡΟΥ ΑΛΙΜΟΥΣΙΟΣ

1. Η ΖΩΗ ΤΟΥ

Στοιχεία για τη ζωή του:

- γεννήθηκε (πιθ. 455- 399 π.Χ.) στο δήμο Αλιμούντος από πλούσια, αριστοκρατική οικογένεια
- ο πατέρας του ήταν συγγενής του βασιλιά Όλορου της Θράκης
- η οικογένεια είχε στην κατοχή της χρυσορυχείο στη Σκαπτή Ύλη της Θράκης
- ο Θουκυδίδης έλαβε λαμπρή μόρφωση
- Η παιδική και νεανική του ηλικία συμπίπτει με τα λαμπρότερα χρόνια της αθηναϊκής δύναμης
- πίστευε στη μεγάλη αξία του Περικλή
- προσβλήθηκε από το λοιμό - ο ίδιος επέζησε, πέθανε όμως ο Περικλής
- το 424 π.Χ. ως στρατηγός απέτυχε να σώσει την Αμφίπολη από την επίθεση των Σπαρτιατών.
- Τιμωρήθηκε από τους πολιτικούς του αντιπάλους με εξορία
- στην εξορία αφιερώνει όλο το χρόνο του στην ιστορική του έρευνα
- Στο τέλος του πολέμου του παραχωρήθηκε αμνηστία

2. ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

α) Ποιο είναι το ιστορικό έργο του Θουκυδίδη;

- συνέγραψε την ιστορία του πελοποννησιακού πολέμου από το 431 - 411 π.Χ., «μέγας καὶ ἀξιολογώτατος τῶν προγεγενημένων»
- Ο θάνατος δεν τον άφησε να ολοκληρώσει το έργο του
- σκοπός της συγγραφής: να μείνει «κτῆμα ἐς αἰεί».

2^α) ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΚΑΙ ΙΔΕΕΣ

α) Ποια ήταν κατά την άποψη του Θουκυδίδη η βαθύτερη αιτία του πολέμου;

Η **ανάπτυξη, οικονομική και στρατιωτική** της αθηναϊκής ηγεμονίας

β) Ποια προβλήματα θέτει ο Θουκυδίδης;

- ερευνήσε διεξοδικά το θέμα της **ηγεμονικής δύναμης της Αθήνας**
- εξέτασε κατά τρόπο μοναδικό και συγκλονιστικό το **πρόβλημα της δύναμης**

- η **λογική**, σύμφωνα με το Θουκυδίδη, αποτελεί τη **μόνη αξία**, στην οποία μπορεί να στηριχτεί ο άνθρωπος
- προβάλλει την **πλεονεξία** και τη **φιλοτιμία** ως βασικά κίνητρα για τον πόλεμο
- το **πρότυπο του ηγέτη** το ενσαρκώνει ο **Περικλής** (πολιτική οξυδέρκεια, ευρύτερη αποδοχή από το λαό της πόλης του, ανωτερότητα ως προς το χρήμα, πολιτικό θάρρος)
- ο πολίτης οφείλει να είναι **υπεύθυνος**
- η **τάση για γενίκευση** αποτελεί το χαρακτηριστικό γνώρισμα της σκέψης και της μεθόδου του
- χρησιμοποιεί επιγραμματική διατύπωση

2β) Η ΜΕΘΟΔΟΣ ΤΟΥ

α) Ποια είναι η μέθοδος του Θουκυδίδη;

- είναι ο πρώτος που εφάρμοσε αυστηρές επιστημονικές μεθόδους
- χρησιμοποιεί τη **μέθοδο της αυτοψίας** και της **διασταύρωσης των πληροφοριών** και καταφεύγει στην **έρευνα των πηγών**
- για τα γεγονότα του παρελθόντος χρησιμοποιεί λογικές μεθόδους, όπως τα **εϊκότα** (= τα εύλογα) και **σημεία ή μαρτύρια** (= συμπεράσματα στα οποία καταλήγει η έρευνα)
- αναζητεί τα πραγματικά αίτια του πολέμου και τα ξεχωρίζει από τις αφορμές
- αποφεύγει συνειδητά ό,τι θεωρεί άσχετο προς την κατανόηση του πολέμου
- συνδέει εσωτερικά τα γεγονότα που αφηγείται με αιτιώδεις σχέσεις, ενώ η εξωτερική τους αλληλουχία επιτυγχάνεται με χρονικούς και γεωγραφικούς προσδιορισμούς

β) Τι είναι οι δημηγορίες;

- λόγοι που εκφωνήθηκαν από πολιτικούς και στρατιωτικούς κατά την προετοιμασία του πολέμου ή κατά τη διάρκεια των πολεμικών επιχειρήσεων.
- αποτελούν σημαντικό στοιχείο στην επιστημονική ανάλυση των ιστορικών γεγονότων
- στις δημηγορίες φαίνεται η ικανότητα του ιστορικού να αναλύει τα γεγονότα και το βάθος της σκέψης του

γ) Ποιο σύστημα χρονολόγησης των γεγονότων χρησιμοποιεί ο Θουκυδίδης;

- εξιστορεί τα γεγονότα κατά χρονολογική σειρά
- διαίρει το έτος σε θέρος (8 μήνες στρατιωτικών επιχειρήσεων) και χειμώνα (4 μήνες πολεμικών προετοιμασιών)

2γ) Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ - Ο ΧΡΟΝΟΣ ΤΗΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ ΤΟΥ

α) Σε πόσα βιβλία διαιρείται η ιστορία του Θουκυδίδη;

Διαιρείται σε **8 βιβλία**. Η διαίρεση αυτή έγινε από τους αλεξανδρινούς φιλοσόφους του 3^{ου} ή 2^{ου} π.Χ. αι.

β) Πότε συνέθεσε ο Θουκυδίδης το έργο του;

- οι ελάχιστες «εσωτερικές μαρτυρίες» στο έργο και οι υφολογικές παρατηρήσεις των μελετητών δεν αρκούν για να συμπεράνουμε πότε συνέθεσε ο Θουκυδίδης το έργο του.
- Αν και η εξιστόρηση των γεγονότων διακόπτεται το 411 π.Χ. είναι βέβαιο ότι ορισμένα τμήματα έχουν γραφτεί μετά το 404 π.Χ.

2δ) ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΥΦΟΣ

α) Ποιες είναι οι κυριότερες γλωσσικές ιδιοτυπίες του θουκυδίδη;

- τύπος της πρόθεσης ἔς αντί εἰς και ζύν αντί σύν
- αρχαιότερο σύμπλεγμα σσ αντί ττ
- αρχαιότεροι τύποι λέξεων: αἰεῖ/ἄεῖ, ὠφελία / ὠφέλεια, ἕξαπιναίως / ἕξαπίνης
- ουδέτερο πληθυντικό, με άρθρο ή χωρίς άρθρο, αντί για επίρρημα
- χρήση του ουδέτερου του επιθέτου αντί αφηρημένου ουσιαστικού
- ρήματα σύνθετα (ενώ συνήθως χρησιμοποιούνται απλά)
- επισώρευση αιτιολογικών προτάσεων και προσδιορισμών
- πάρισα και ομοιοτέλευτα
- συνεχής χρήση αντιθέσεων, αφθονία ετερόπτωτων προσδιορισμών, περίπλοκη σύνταξη, μακρές περίοδοι στο λόγο, εντυπωσιακά ρητορικά σχήματα

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Δώστε με πολύ συντομία τα βιογραφικά στοιχεία του Θουκυδίδη.
2. Ποια είναι τα έργα του;
3. Γιατί, από την αρχή, ο Θουκυδίδης έκρινε ότι ο πόλεμος θα ήταν «μέγας και αξιολογώτατος των προγεγενημένων;»
4. Ποιες περιπτώσεις «εγκλημάτων πολέμου» καταγράφει ο Θουκυδίδης και ποια θεωρεί ως βαθύτερη αιτία τους;
5. Ποια ήταν η πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα πριν από τον πελοποννησιακό πόλεμο;